

N:o 39.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärnarnes enke- och pupillkassa; gifven Stockholms slott den 8 mars 1895.

Med åberopande af bilagda utdrag af protokoll öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen,

att från och med år 1896 en förhöjning i samtliga från folkskolelärnarnes enke- och pupillkassa vid nämnda års ingång och derefter utgående enke- och barnpensioner må ega rum i så måtto, att pension för enka skall utgå med 25 procent af den lön, för hvilken vederbörande skolområde eller skoldistrikt i afseende å delegares egen pensionering vunnit delaktighet i folkskolelärnarnes pensionsinrättning, pension för enka med ett eller flera pensionsberättigade barn med 37 $\frac{1}{2}$ procent, pension för ensamt barn med 12 $\frac{1}{2}$ procent och pension för två eller flera barn med 25 procent, allt enligt samma beräkningsgrund.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

G. F. Gilljam.

*Protokoll öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars
1895.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GRÖLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON,
WERSÅLL.

2:o.

Vidare yttrade departementschefen:

»I skrifvelse den 6 maj 1893 har Riksdagen anført, bland annat, hurusom enligt det för folkskolelärares enke- och pupillkassa gällande reglemente den 15 oktober 1875, pension för ensam enka utginge med 20 procent af den lön, efter hvilken tjensten vore delaktig i folkskolelärares

pensionsinrättning, för enka med ett eller flera pensionsberättigade barn med 30 procent, för ett ensamt barn med 10 procent och för två eller flera barn med 20 procent af samma lönebelopp. Då delaktighetsbeloppet från början af år 1892 var lägst 700 kronor, utgjorde pensionen numera i regeln 140 kronor för ensam enka och 210 kronor för enka med barn, under det att för redan afgångna folkskolelärares enkor pensioner kunde vara lägre än 140 kronor. Vid 1890 års slut hade pensioner utgått till tjugo enkor med blott 80 kronor, till tolf med hvardera 100 kronor och till tvåhundra trettiofyra med hvardera 120 kronor.

Hos Riksdagen hade i väckt motion framhållits önskvärdheten deraf, att en utredning verkställdes huruvida, utan höjning af vare sig statsbidraget eller delegarnes afgifter, en sådan förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i nämnda kassa kunde ega rum, att samtliga pensioner komme att utgå med högre procent af delaktighetsbeloppet än hvad nu vore fallet.

Detta förslag innefattade ett för landets folkskolelärarepersonal redan mångårigt önskningsmål, om hvars behjertansvärda beskaffenhet blott en mening torde kunna hysas. Under de sistförflutna åren hade ämnet vid flera tillfällen bragts på tal af de revisorer, som i följd af Eders Kongl. Maj:ts uppdrag granskat kassans förvaltning. På allt starkare grunder hade man nemligen ansett sig kunna ifrågasätta, huruvida icke kassans ställning i sjelfva verket vore betydligt förmånligare, än hvad som efter de ursprungliga beräkningarna antagits. Då den alltjemt befästa öfvertygelsen om möjligheten af ett bättre tillgodoseende af efterlevande enkors och barns intressen måste, der den icke antingen blefve klarligen vederlagd eller ock vunne förtjent afseende, hos landets talrika folkskolelärarepersonal åstadkomma en misstämning, hvilkens befogenhet knappast torde kunna förnekas, anhöll Riksdagen, som ansåg att den begärda utredningen icke borde förvägras, det Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida, utan höjning af vare sig statsbidraget eller delegarnes afgifter, en sådan förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärares enke- och pupillkassa kunde ega rum, att samtliga pensioner komme att utgå med högre procent af delaktighetsbeloppet än hvad nu vore fallet, samt att Eders Kongl. Maj:t ville till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

Sedan, i anledning af denna Riksdagens framställning, direktionen öfver folkskolelärares pensionsinrättning anbefaltes att låta verkställa den utredning, som deraf påkallades, samt att dermed jemte eget underdånigt utlåtande till Eders Kongl. Maj:t inkomma, har bemälda direktion i underdånig skrifvelse den 19 mars 1894 anmält, att direktionen anmodat pro-

fessorn A. Lindstedt, som under de senare åren biträdt direktionen med utredningar af dylikt slag, att undersöka folkskolelärarynkes och pupillkassas ekonomiska ställning; och har direktionen, med öfverlemnande af det utlåtande, som af Lindstedt härom afgifvits, vidare i ärendet anført, hurusom af detta utlåtande inhemtades, att Lindstedt ansett, att under de förutsättningar, på hvilka hans beräkningar grundats, kassans ställning medgäfvde en förhöjning i samtliga från kassan nu och framdeles utgående enke- och barnpensioner i så måtto, att då för det närvarande, jemlikt §§ 21 och 22 i nådiga reglementet för folkskolelärarynkes och pupillkassa den 15 oktober 1875, enkas pension utginge med 20 procent af den lön, för hvilken vederbörande skolområde eller skoldistrikt i afseende å delegares egen pensionering vunnit delaktighet i folkskolelärarynkes pensionsinrättning, enkas med ett eller flera pensionsberättigade barn pension med 30 procent, pension för ensamt barn med 10 procent och pension för två eller flera barn med 20 procent, allt enligt samma beräkningsgrund, så skulle häri den ändring kunna vidtagas, att efter enahanda beräkningsgrund pension för enka blefve 25 procent, för enka med ett eller flera pensionsberättigade barn 37,5 procent, för ett barn 12,5 procent och för två eller flera pensionsberättigade barn 25 procent.

Mot giltigheten af de skäl, som i Riksdagens skrifvelse anförts till stöd för nu ifrågasatt pensioners förhöjning, hade direktionen intet att erinra.

Huruvida åter förhöjningen lämpligen borde bestämmas efter den måttstock, som af Lindstedt angifvits, funne direktionen dock underkastadt någon tvekan.

Lindstedt hade i beräkningarna antagit, att å kassans hittills samlade kapital, nu lemmande en ränteafkastning, som något öfverstege 4,31 procent, skulle för framtiden kunna påräknas ränta efter 4,31 procent, hvaremot han med erkännansvärd försigtighet för det kapital, som härefter komme att samlas, beräknat samma afkastning allenast efter 3,5 procent.

Det borde dock uppmärksammas, att en omplacering af hela det nu samlade kapitalet långsamt men säkert försigginge. Detta kapital vore, såsom känt, placeradt dels i obligationer, dels i lån till kommuner och till enskilde; och vore de allra flesta af dessa lån ordnade med årlig amortering. Då i allmänhet på kassans fordringar icke förekomme längre amorteringstid än 40 år, föranleddes man således att befara, att senast inom så många år härefter räntefoten för hela det hittills samlade kapitalet blefve i afsevärd mån nedsatt. Å andra sidan borde visserligen tagas i betraktande, dels att den ifrågasatta pensionsförhöjningen, om den komme till stånd, väl svårligen torde komma att träda i kraft förr än från och

med 1895 års början, på grund hvaraf kapitalöfverskottet än ytterligare hunne ökas, så att räntefoten å det då uppsamlade kapitalet må hända icke behöfde för möjliggörande af den föreslagna pensionsförhöjningen beräknas högre än till 4,16 procent, dels att å det kapital, som efter 1895 års ingång började att uppsamlas, till en tid åtminstone kunde förväntas högre ränteafkastning än den af Lindstedt vid hans undersökning påräknade eller 3,5 procent, i följd hvaraf en tid bortåt årliga kapitalöfverskott komme att uppstå. Den erfarenhet direktionen haft om räntesatsernas allt jemt vikande tendens vid första klassens värdepapper gjorde emellertid att direktionen, såsom redan blifvit nämndt, endast med tvekan biträdde det förslag till förhöjning af pensionerna, som Lindstedt uppställt. Dock saknade direktionen å andra sidan fullgiltiga skäl att förorda någon viss lägre siffra såsom den, vid hvilken förhöjningen lämpligen borde stanna.

Direktionen hade slutligen ansett sig böra erinra, att för möjligheten af den ifrågavarande pensionsförhöjningen förutsattes, att några ofördelaktiga rubbningar i de förhållanden, som i öfrigt utöfvade inflytande på kassans förmåga att fullgöra sina förbindelser, icke inträdde. Om således det lägsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärnarnes pensionsinrättning, af hvilket de från folkskolelärnarnes enke- och pupillkassa utgående pensionernas storlek vore beroende, skulle komma att höjas, blefve det nödvändigt att gifva kassan en motsvarande förstärkning genom vare sig höjande af årsafgifternas proportion till delaktighetsbeloppen eller statsanslagets ökande.

Af anledning att direktionen sålunda endast med tvekan biträdt förslaget om höjning af samtliga pensioner med 25 procent, hafva de revisorer, som granskat ifrågavarande kassas förvaltning under treårsperioden 1891--93, i sin den 25 augusti 1894 till Eders Kongl. Maj:ts afgifna berättelse anmält, att då de ansett af stor vikt att få utrönt, huruvida genom en närmare granskning af Lindstedts utredning denna tvekan kunde vare sig undanrödjas eller ytterligare stärkas, de uppdragit åt en bland sig, amanuensen G. Eneström, att undersöka, i hvad mån nämnda utredning kunde föranleda till någon framställning från revisorernas sida. Resultatet af undersökningen hade skriftligen affattats, och intagits såsom bilaga B till revisorernas berättelse.

Revisorerna ansåge, att genom den af Lindstedt verkställda utredningen vore ådagalagdt, att en höjning af pensionerna med 25 procent kunde vara rum, utan att vare sig statsbidraget eller afgifterna behöfde höjas. Revisorerna vore så mycket mera förvissade härom, som alla de skäl, hvilka hittills anförts mot sannolikheten af en sådan förhöjning, vid närmare granskning visat sig vara utan afgörande betydelse.

Då direktionen påpekat, att det redan samlade kapitalet knappast kunde under all framtid förräntas efter 4,31 procent, ville revisorerna hänvisa till den i förenämnda bilaga till revisorernas berättelse utförda beräkningen af kassans ställning, under användande af en räntefot af 4 procent, hvaraf syntes framgå, att denna ställning skulle befunnits vida fördelaktigare enligt en sådan beräkning, än under de af Lindstedt gjorda förutsättningarna rörande räntefoten. Då nu medelräntan å kassans kapital under revisionsperioden minskats blott från 4,49 procent till 4,45 procent, syntes det antagligt, att medelräntan åtminstone ett par tiotal af år komme att hålla sig högre än 4 procent. Under hela denna tid borde öfverskottet i kassan år från år ökas, dels genom ränta på ränta å det redan befintliga öfverskottet, dels genom öfverräntan å de öfriga medlen, så att, om medelräntan en gång skulle sjunka under 4 procent, man utan fruktan borde kunna motse ränteminskningen och i tid vidtaga åtgärder för att hålla kassan solvent. Att nu underlåta en förhöjning i pensionerna därför, att räntan i en obestämd framtid möjligen kunde högst betydligt sjunka, innebure enligt revisorernas mening en orättvisa mot den nu lefvande generationen af pensionärer och delegare.

Men om revisorerna således icke tvekade att nu föreslå en höjning af pensionerna med 25 procent, så vore det icke dermed utsagdt, att förhöjningen skulle för all framtid fastslås. Revisorerna hade redan antydtt, att, om i en obestämd framtid ränteförhållandena skulle väsentligt försämrats, åtgärder borde vidtagas för att i tid förekomma deras skadliga inverkingar på kassans solvens, och en sådan åtgärd kunde vara att minska pensionsförhöjningens belopp. Men det funnes andra mycket närmare till hands liggande skäl, hvarför revisorerna icke vågade föreslå en höjning för all framtid. Direktionen hade med rätta framhållit, att lägsta delaktighetsbeloppets höjande till 800 kronor kunde rubba de utförda beräkningarna, och en sådan förhöjning under den närmaste framtiden vore ju ingalunda otänkbar. Icke heller vore det otänkbart, att högsta delaktighetsbeloppet kunde komma att höjas utöfver 1,000 kronor, och äfven en sådan ändring skulle tydligen inverka på kassans finansiella förhållanden.

På grund af hvad nu anförts, hafva revisorerna i underdånighet föreslagit, att till Riksdagen måtte aflåtas en nådig proposition derom, att samtliga pensioner från folkskolelärarnes enke- och pupillkassa måtte tillsvardare få höjas med 25 procent.

I anledning af hvad revisorerna sålunda anført har direktionen i inforrdadt, den 16 nästlidne februari afgifvit, underdånigt yttrande anmärkt, att revisorerna syntes hålla före, att de gått så långt i försigtighet, som af omständigheterna påkallats, då de vid sina särskilda beräkningar an-

tagit en medelränta af 4 procent såväl för det nu befintliga kapitalet som för det, hvilket härefter komme att insamlas, och syntes vid sina betraktelser öfver räntans nedgång hafva stannat vid förhållandena, sådana dessa gestaltat sig intill 1893 års slut, i ty att de af den omständigheten, att medelröntan å kassans kapital under revisionsperioden 1891—1893 minskats blott från 4,49 till 4,45 procent, funnit det vara antagligt, att medelröntan, åtminstone ett par tiotal af år, komme att hålla sig högre än 4 procent.

Åt så ljusa förhoppningar vågade direktionen icke hängifva sig. Den tid, som förgått, sedan professor Lindstedt afgaf sitt utlåtande, hade i en grad, som man icke kunnat förutse, bekräftat direktionens farhågor om räntans vidare nedgång, och de förhållanden, som hittills rådt under den nu löpande treårsperioden, antydde med bestämdhet, att medelröntan för densamma torde stanna vid anseeligt lägre siffror än för den nästföregående.

Med hänsyn till vigten af nu omhandlade fråga hade det syntts direktionen af intresse att undersöka, till huru stor del de värden, i hvilka enke- och pupillkassans tillgångar vid slutet af år 1894 voro placerade, tio år senare, således vid slutet af år 1904, kunde beräknas vara i kassans ego qvar med oförändrade årliga afkastningar. Härvid hade naturligen lemnats ur räkningen sådana möjligheter som att direktionen kunde finna med kassans intresse förenligt, att värdehandlingar afyttrades, eller att direktionen kunde blifva nödsakad att tvångsvis indrifva lån. Deremot hade antagits, att uppsägning af obligationer och lån inträd i alla de händelser sådant varit medgifvet.

Enligt den förteckning å värdehandlingarna, som för den vid nytt års ingång skeende inventeringen uppgjordes, hade vid 1894 års slut enke- och pupillkassans tillgångar varit sålunda placerade:

i obligationer	1,869,200: —
i kommunallån	485,900: 28
i öfriga lån	702,161: 50
	<hr/>
	Summa 3,057,261: 78

Efter räntearkastningen räknadt hade obligationerna, som sålunda utgjorde den ojemförligt mest betydande gruppen, varit sålunda fördelade:

efter 5	procent	.....	250,000: —
»	4½	»	874,200: —
»	4	»	395,000: —
»	3¾	»	100,000: —
»	3½	»	250,000: —

Tillhoppa 1,869,200: —

Härvid borde emellertid ihågkommas, att obligationernas nominella belopp icke sammanfölla med deras inköpspris, utan att detta beträffande nästan alla obligationer, som löpte med 4 procent ränta eller derunder, varit lägre än pari, hvarför den effektiva räntan å kassans obligationsstock vore betydligt högre, än som obligationernas nominella räntesatser angäfvé.

Emellertid visade det sig, att samtliga dessa obligationer, utom de som löpte med 5 procent ränta och hvilkas belopp uppginge till 250,000 kronor, vore uppsägbara före 1904 års utgång. Vid denna tidpunkt skulle dessutom genom den årligen skeende utlottningen efter proportionel beräkning den post, som utgjordes af 5 procent-obligationer, hafva nedgått till 170,000 kronor.

Af kommunallånen, hvilkas belopp vid utgången af år 1894 nådde 485,900 kronor 28 öre, skulle 10 år senare i följd af såväl den årliga amorteringen som inträdd uppsägningsrätt endast 307,668 kronor 45 öre kunna påräknas efter nu gällande räntefot, som för dessa lån vexlade mellan högst 5 och lägst 4 procent.

Af öfriga lån, som vid 1894 års slut utestode till belopp af 702,161 kronor 50 öre, vore den största delen stäld på viss tids uppsägning, vanligen 6 månader. Två betydligare amorteringslån kunde under angifna närmaste tio åren i sin helhet uppsägas, och endast ett ouppsägbart amorteringslån funnes, hvarå vid 1904 års slut komme att återstå 79,715 kronor 98 öre. Detta lån löpte med 4 procent ränta.

Således skulle af kassans hela, vid 1894 års slut fast placerade kapitaltillgång, utgörande 3,057,261 kronor 78 öre, tio år senare endast ett belopp af 557,384 kronor 43 öre eller något mera än en 1/6 kunna beräknas hos kassan fortfarande befintligt efter den räntekurs, som för det närvarande i hvarje särskildt fall gälde. De öfriga 5/6 af detta kapital skulle innan den angifna tidpunkten hafva hunnit omplaceras och blifvit beroende af de växlingar i räntan, som under dessa år otvifvelaktigt komme att inträda.

Det nu anförda, jemte senare tiders erfarenhet om räntans konstanta nedgång, visade tillräckligt, huru oviss och enligt direktionens tanke äfven

ohållbar den af revisorerna uttalade förmodan torde vara, att medelräntan å kassans kapital för ännu ett par decennier framåt skulle kunna beräknas öfverstiga 4 procent. Direktionen tilläte sig att i detta afseende framhålla, hurusom den 6 februari 1895 på börsen i Berlin såldes svenska statens 3½ procentobligationer efter en kurs af 102,20 procent och dess 3 procentobligationer efter en kurs af 97,20 procent. Såvida inga särskilda, till räntefotens stegring verkande händelser komme att inträffa, syntes man med afseende på sådana förhållanden snarare se saken i för ljus dager än motsatsen, om man antog, att tio år härefter första klassens värdepapper här i landet lemnade ränta efter 3½ procent.

Mot de skäl, som Riksdagen i sin skrifvelse den 6 maj 1893 anført till stöd för höjning af folkskolelärarynkes- och pupillkassas pensioner hade direktionen förklarar sig icke hafva något att erinra.

Men då direktionen enligt sitt utlåtande den 19 mars 1894 funnit sig endast med tvekan kunna biträda förhöjningens bestämmande i enlighet med hvad professorn Lindstedt och nu sedermera äfven revisorerna föreslagit, så hade detta uttalande bestämts helt och hållet efter finansiell hänsyn, när direktionen, såsom nyss framhållits, med afseende å den rörlighet, som kassans placeringar vore underkastade, och å räntans sjunkande tendens, icke känt sig till fullö öfvertygad, att kassan utan ökning vare sig af statsbidraget eller af delegarnes afgifter kunde bära de större kostnader, som en sådan åtgärd måste medföra.

Betraktades åter frågan från synpunkten af pensionärernas behof, tvekade direktionen icke att på det varmaste förorda, det nådige proposition till Riksdagen aflätes om pensionernas höjande i enlighet med professorn Lindstedts förslag; ty direktionen hölle med bestämdhet före, att pensioner till de belopp, som derigenom komme att fastställas, icke med afseende å pensionärernas behof och efter för handen varande förhållanden vore större, än som i de allra flesta fall oundgängligen kräfdes såsom bidrag från pensionskassan till en nödtorftig bergning.

Erfarenheten torde visa, att endast i undantagsfall en folkskolelärare kunde af sina lönedel inbespara öfverskott till tryggande af familjens ekonomi, och därför utgjorde nog i regeln pensionen den viktigaste tillgången för familjens utkomst, i händelse att en delegare i kassan med döden afginge. Pensionernas värde kunde otvifvelaktigt mycket vexla efter förhållandena inom de särskilda orterna, en omständighet som hade fått ett uttryck deri, att för de större städerna och för landsorter med lifligare industriella förhållanden och deraf orsakade högre lefnadskostnader delaktighetsbeloppen i regeln öfverstege minimum; men i intet fall torde pensionen efter de belopp, som med denna förhöjning afsåges, eller för

ensam enka en summa af lägst 175 och högst 250 kronor samt för enka med ett eller flera barn af lägst 263 kronor och högst 375 kronor kunna lemna sina innehafvare tillräckliga medel ens till den nödtorftigaste bergning.

Om det sedan framdeles skulle visa sig, att genom den ifrågasatta förhöjningen det nu befintliga kapitalöfverskottet komme att försvinna och brist hota att uppstå, finge man vara beredd att vidtaga särskilda åtgärder för pensionernas uppehållande antingen genom pensionsavgifternas höjande eller genom ökad statsanslag.

Direktionen ville nemligen i pensionärernas sannförstådda intresse bestämdt afstyrka, att den ifrågasatta förhöjningen, såsom revisorerna hemställt, bestämdes att utgå endast »tills vidare». En sådan bestämmelse syntes direktionen hvarken vara riktig eller lämplig. Den vore ej riktig, emedan delaktighet i folkskolelärarnes enke- och pupillkassa vore obligatorisk för alla folkskolelärare, som efter kassans inrättande vunnit fast anställning — endast folkskolelärarinnorna kunde efter behag i kassan ingå eller icke — och då således de avgifter, som till kassan erlades, vore tvångsavgifter, som under alla händelser skulle utbetalas, äfven för den händelse att kassan icke skulle för sin solvens behöfva uttaga dem till deras fulla belopp, så borde väl också den pensionsrätt, hvartill avgifterna beredde rättighet, vara lika klar och bestämd samt fri från på konjunkturerna eller eljest i reglementet icke förutsedda omständigheter beroende inskränkningar. Och såsom en obehörig inskränkning skulle en dylik bestämmelse med skäl upptagas.

Direktionen funne den föreslagna bestämmelsen äfven olämplig. Skulle den leda till praktisk påföljd, så att efter några år pensionerna minskades, komme den helt säkert att framstå rent af såsom förhatlig. Ty ju torftigare de ekonomiska förhållanden vore, hvori en samhällsklass befunde sig, desto mera känbart måste det vara för dess medlemmar att, sedan de inrättat sitt lefnadssätt efter en högre inkomst, se sig nödsakade att i följd af minskade tillgångar ålägga sig ytterligare inskränkningar i lefnadsvanorna.

Det ville emellertid synas som om enligt revisorernas egen tanke hela planen om minskning i pensionerna, derest kassan icke förmådde bära dem, icke egentligen skulle vara afsedd att utföras, utan att andra utvägar framför denna borde i sådan händelse anlitas, men äfven om bestämmelsen skulle komma att finnas mera för syns skull, måste dess införande i reglementet anses synnerligen otjenligt.

De af professorn Lindstedt och amanuensen Eneström i ärendet verkställda utredningar gifva vid handen, att folkskolelärarnes enke och pupill-

kassas ställning för närvarande är sådan, att en förhöjning af de pensioner, som skola derifrån utgå, kan under nuvarande förhållanden ega rum utan förhöjning af vare sig statens bidrag eller delegarnes afgifter till kassan. Beträffande förhöjningens storlek har denna af Lindstedt, likasom äfven af Eneström, föreslagits till 25 procent af de belopp, med hvilka pensionerna från kassan för närvarande utgå. Detta förslag har visserligen direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning, med hänsyn till den rörlighet, som kassans placeringar vore underkastade, och till räntesatsernas allt jemt vikande tendens, förklarat sig ur finansiell synpunkt endast med tvekan biträda. Men å andra sidan har direktionen förmått sig sakna fullgiltiga skäl att förorda någon viss lägre summa såsom den, vid hvilken förhöjningen lämpligen borde stanna; och har direktionen, från synpunkten af pensionärernas behof, på det varmaste förordat pensionernas höjande i enlighet med Lindstedts förslag. Vid sådant förhållande och särskildt med afseende derpå, att den förhöjning i pensionernas belopp, som må blifva besluten, icke lämpligen lär kunna träda i kraft förrän från och med 1896 års början, på grund hvaraf kapitalöfverskottet ytterligare hinner ökas, så att räntefoten å det då uppsamlade kapitalet torde kunna för möjliggörande af den föreslagna pensionsförhöjningen beräknas något lägre än enligt Lindstedts förslag, finner äfven jag mig böra förorda den sålunda föreslagna förhöjningen.

Hvad angår den af revisorerna ifrågasatta bestämmelse, att pensionsförhöjningen skulle ega rum endast tills vidare, synas mig origtigheten och olämpligheten af en sådan bestämmelse hafva blifvit af direktionen fullligen ådagalagda. Skulle mot förmodan visa sig, att kassan i framtiden icke kunde bära den nu ifrågasatta förhöjningen, bör man enligt min åsigt, såsom ock direktionen antydt, för sådant fall vida hellre tänka på att rätta det sålunda uppkomna missförhållandet mellan kassans tillgångar och förbindelser genom att antingen höja delegarnes afgifter eller öka statsbidraget eller ock genom båda dessa utvägar i förening.

Jag hemställer således, att Eders Kongl. Maj:t tacktes i nådig proposition föreslå Riksdagen

att från och med år 1896 en förhöjning i samtliga från folkskolelärarnes enke- och pupillkassa vid nämnda års ingång och derefter utgående enke- och barnpensioner må ega rum i så måtto, att pension för enka skall utgå med 25 procent af den lön, för hvilken vederbörande skolområde eller skoldistrikt i afseende å delegares egen pensionering vunnit delaktighet i folkskolelärarnes pensionsinrättning, pension för enka med ett eller flera pensionsberättigade barn med 37 $\frac{1}{2}$ procent, pension för

ensamt barn med 12½ procent och pension för två eller flera barn med 25 procent, allt enligt samma beräkningsgrund.»

Hvad departementschefen sålunda hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder gilla: och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bil. B vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

C. von Schulzenheim.
